

УДК [027.7:024]:316.62

**РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ЧИТАЛЬНИХ ЗАЛІВ
У ПРОЦЕСІ ЗАДОВОЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ
КОРИСТУВАЧІВ БІБЛІОТЕК ВНЗ**

Крамаренко Марія Сергіївна, бібліотекар 1 кат.
наукової бібліотеки
Харківського національного університету радіоелектроніки

Ганзюк Тетяна Олегівна, бібліотекар 1 кат.
наукової бібліотеки
Харківського національного університету радіоелектроніки.

***Анотація:** У доповіді розкрита тема надання доступу до електронних ресурсів та інших послуг в електронному читальному залі наукової бібліотеки ХНУРЕ.*

***Ключові слова:** бібліотека вищого навчального закладу, електронні ресурси, електронний читальний зал, надання послуг, анкетування читачів.*

Стрімкий розвиток нових інформаційних технологій виступає потужним фактором зростання значущості інформаційної культури в освіті. Поява величезної кількості нової інформації підвищує складність навичок її пошуку, збору, обробки, аналізу і синтезу. Оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, вільний і швидкий доступ до інформації стають найважливішими складовими успішного розвитку вищої школи.

Головне завдання будь-якої бібліотеки – надання користувачу документа, в якому міститься необхідна інформація. Одна з основних функцій вузівської бібліотеки - інформаційне забезпечення навчального процесу та наукових досліджень, задоволення різнобічних запитів читачів в інформації за профілем вищого навчального закладу. Тому в основі успішного функціонування сучасної вузівської бібліотеки – автоматизована система пошуку інформації.

Електронні читальні зали, що організовують бібліотеки, призначені для обслуговування електронними ресурсами та сервісними послугами на основі сучасних комп'ютерних технологій.

Електронний читальний зал наукової бібліотеки ХНУРЕ (далі - ЕЧЗ) відкрито в 2005 році. Для читачів створені комфортні робочі умови. Приміщення обладнано 10 ПК, багатофункціональним пристроєм з функціями копіювання, сканування, друку на принтері, є кондиціонер, стіл на 10 додаткових посадочних місць, можливість використання проектору й екрану. Також в нашому залі проходять різноманітні семінари, тренінги, заняття зі студентами, співробітниками ВНЗ та бібліотеки.

Для оформлення залу регулярно проводяться виставки прикладної творчості співробітників і студентів ХНУРЕ (фотографій, картин тощо).

Основними функціями ЕЧЗ є:

- виконання в автоматизованому режимі, за допомогою електронних ресурсів бібліотеки, університету та мережі Інтернет, різноманітних видів довідок (методичні консультації, адресно-бібліографічні та ін.);
- видавання електронних копій та компакт-дисків повнотекстової літератури (більше ніж 1100 примірників компакт-дисків);
- консультації з питань пошуку інформації та правил користування електронними ресурсами бібліотеки;
- надається безкоштовний доступ в Інтернет в навчальних та загальних цілях;

- організація доступу до: електронного каталогу, повнотекстової бази даних «Електронна бібліотека»; електронних навчально-методичних комплексів до дисциплін університету, колекцій електронних підручників ТОВ «ЦУЛ», міжнародних баз даних, до наукометричної БД Scopus, сайтам бібліотеки та інших підрозділів, розклад занять студентів та співробітників ВНЗ тощо.
- можливість для користувачів працювати зі своїми матеріалами, створювати або редагувати свої файли, готуватися до семінарів, занять та інше. При необхідності читачам роздруковується або записується на носій будь-яка інформація.

Для того, щоб надавати якісні консультації, аналізувати та пропонувати відвідувачам, проводити з ними тренінги, співробітники ЕЧЗ постійно вдосконалюють свої знання за допомогою курсів підвищення кваліфікації, навчальних семінарів, вебінарів (веб-семінари та онлайн-конференції, відкриті дистанційні курси). Сертифікати учасників дивиться на зображенні 1 (Їх мають усі співробітники ЕЧЗ).

Зображення 1. Сертифікати учасників

Бібліотека нашого ВНЗ бере участь в проекті "Єдина картка читача бібліотек внз м. Харків", тому ЕЧЗ можуть відвідувати не тільки студенти і співробітники ВНЗ, але і користувачі інших бібліотек.

Протягом багатьох років зал має великий попит у читачів. Статистичні показники (див. у таблиці 1).

Таблиця 1. Основні показники роботи ЕЧЗ

№	Назва показника	2014	2015	2016
1	Обслуговано:			
	студентів	4532	4417	4451
	співробітників ХНУРЕ	483	516	508
	сторонніх	36	41	54
2	Видано документів (журнали, компакт-диски, роздруковані методичні матеріали з ЕлБ) (всього)	2008	2063	2053
3	Кількість звернень користувачів до е-ресурсів	39628	41856	41586

Для сучасних бібліотекарів дуже важливо усвідомити своє місце і значення в мінливому світі нових інформаційних технологій, реформування соціальної, управлінської та культурної сфер нашого життя.

Сьогодні соціологічні дослідження є необхідним інструментом прогнозування та коригування діяльності бібліотек, незамінним джерелом інформації, що враховує освітні, інформаційні та культурні потреби населення, а також дозволяє вибудувати належні відносини з органами влади та управління, залучити до своєї роботи увагу і фінансову підтримку спонсорів, виробити власну місію і сформувавши певний імідж.

Найбільш поширеним методом збору первинної соціальної інформації є анкетування. Анкета (від франц. - розслідування) – це упорядкований за змістом і формою набір питань, втілений у вигляді опитувального листа. У квітні 2017 р. було проведено анкетування щодо комфортності роботи в ЕЧЗ. Проведенню анкетування допомогло відвідування семінару-практикуму «Проведення соціологічного дослідження», що застосовується у бібліотечній справі». Цей

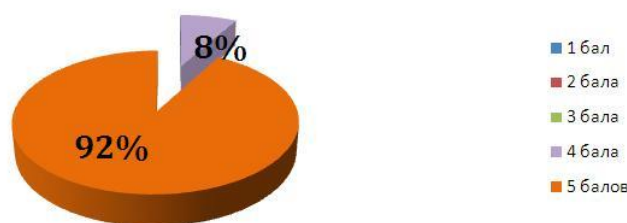

семінар був проведений викладачами – доцентами кафедри Філософії ХНУРЕ Омельченко В. В., канд. соціолог. наук, та Дашенковою Н. М., канд. філос. наук.

Анкетування проводилося серед студентів і викладачів, які відвідують електронний читальний зал. За квітень отримано та опрацьовано 150 анкет. За результатами :

- 90 % респондентам подобається працювати на робочому місці в ЕЧЗ; але усі добавили, що хотілося би більше спеціальних провідних роз'ємів для USB; встановити редактор коду (наприклад, Sublime) та оновити обладнання;
- оформлення залу подобається 82% відвідувачам, іншим – все одно, вони на це не звертають увагу; наприклад, відвідувачі звернули увагу на зимове прикрашення залу та виставку фотографій доцента кафедри філософії Яковлева А. А. «Від емоції до почуття», що проходила у квітні, а також зазначили, що розведення кімнатних квітів додають приємності атмосфері залу;
- при оцінюванні користувачами обслуговування консультантами ЕЧЗ відповіді розподілилися, як зображено на діаграмі 1. Загалом користувачам подобається, як їх обслуговують, але все одно ми удосконалюємо якість обслуговування.

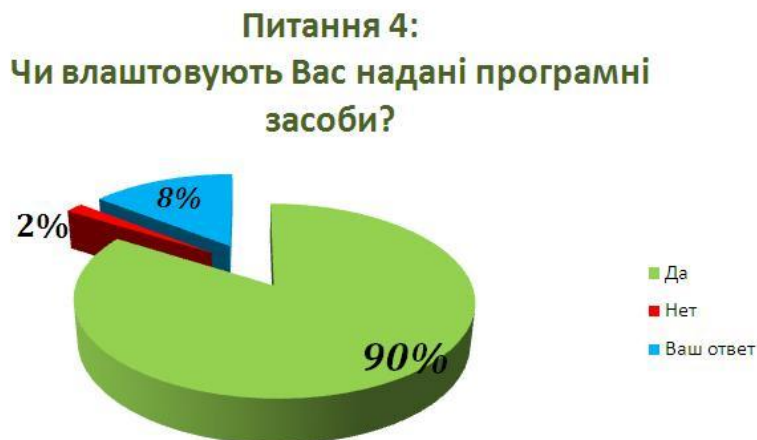
Питання 3:
Оцініть обслуговування консультантами
ЕЧЗ
за шкалою
від 1 до 5 балів

Діаграма 1.

- відповіді на питання про задоволення програмними засобами, що використовуються в ЕЧЗ, розподілилися, як зображено на діаграмі 2.

Діаграма 2.

Більшість користувачів влаштовують програмні засоби, їх 90%, але є і ті які хочуть, щоб було встановлено інше ПЗ або техніку; наприклад, запропоновано встановити комп'ютери компанії Apple. Але на жаль, це дуже дорого для внз. і загалом у бібліотеці закуплено такі ліцензовані та безкоштовні програмні продукти:

<ul style="list-style-type: none">• АІБС “УФД/Бібліотека”• Microsoft Windows XP• Microsoft Windows 7• Microsoft Windows 2003 Server	<ul style="list-style-type: none">• ABBYY FineReader 11• LiteManager• ESET NOD32 Antivirus 4• OpenOffice 3.3• Adobe Reader• Notepad++	<ul style="list-style-type: none">• Opera 12• Opera 24• Mozilla Firefox• Mozilla Thunderbird• 7-Zip• Qip
--	--	---

- на питання про час роботи 99% респондентів відповіли, що їх влаштовують обслуговування з 8.00 до 18.00, але один зазначив, що хотів би, щоб зал працював би цілодобово.

Крім цих відповідей 85% користувачів додали свої пропозиції. Наприклад:

- запропоновано фоном включати класичну музику в залі. Таку пропозицію раніше було вже розглянуто директором бібліотеки та використано. Але на практиці показало, що для більшості студентів це не прийнятно. Багато хто стверджував, що музика їм заважає зосередиться і просив виключити її;
- встановити операційну систему Linux, програми Visual Studio, Libre Office 5, Double Commander Notepad++, браузер TOR.

Придбання такого ПЗ ліцензійного дуже дорого. Служби, які займаються закупівлею, підбором техніки та ПЗ, збирають замовлення від підрозділів і виконують за умови наявності коштів.

Проаналізувавши дані анкетування, завідувача ЕЧЗ здійснила ряд адміністративних заходів для поліпшення роботи залу: написано службову записку для вдосконалення комп'ютерних програм, оновлення комп'ютерної техніки та проведення косметичного ремонту у залі. Також керівництвом вирішено продовжувати експонування різноманітних робіт для оформлення залу, так як це подобається користувачам ЕЧЗ.

Анкета
Уважний пильовачу! ЕЧЗ!
Прошу Вас ответить на несколько вопросов о комфортности пребывания в зале.

1. Вам комфортно работать на рабочем месте?
• Да
• Нет
• Хотелось бы, чтобы _____

2. нравятся ли Вам оформление зала (выставка: экспонирование картин, фото; комнатные растения; украшение на праздники)?
• Нравится все (особенно *заказные украшения*)
• Не нравится ничего (особенно)
• Мне все равно
• Хотелось бы, чтобы _____

3. Оцените обслуживание консультантами ЕЧЗ по шкале от 1 до 5 (качество выполнения запроса, вежливость сотрудников)?
• 1
• 2
• 3
• 4
• 5

4. Устраняют ли предоставляемые программные средства?
• Да
• Нет
• Ваш ответ _____

5. Устраняют ли Вас часы работы зала?
• Да
• Нет
• Ваш ответ _____

6. Ваши предложения: *возможно стоит подумать о использовании аудиосистемы аппаратура обслуживания, например, которая позволяет транслировать музыку.*

Анкета
Уважний пильовачу! ЕЧЗ!
Прошу Вас ответить на несколько вопросов о комфортности пребывания в зале.

1. Вам комфортно работать на рабочем месте?
• Да
• Нет
• Хотелось бы, чтобы _____

2. нравятся ли Вам оформление зала (выставка: экспонирование картин, фото; комнатные растения; украшение на праздники)?
• Нравится все (особенно *заказные украшения*)
• Не нравится ничего (особенно)
• Мне все равно
• Хотелось бы, чтобы _____

3. Оцените обслуживание консультантами ЕЧЗ по шкале от 1 до 5 (качество выполнения запроса, вежливость сотрудников)?
• 1
• 2
• 3
• 4
• 5

4. Устраняют ли предоставляемые программные средства?
• Да
• Нет
• Ваш ответ _____

5. Устраняют ли Вас часы работы зала?
• Да
• Нет
• Ваш ответ _____

6. Ваши предложения: *сделать рабочую классическую музыку для лучшего настроения в зале.*

Зображення 2. Відскановані анкети

Отже, організація роботи електронного читального залу бібліотеки належним чином надає можливість користувачам у комфортній обстановці здійснювати свою освітню діяльність, максимально швидко і точно одержувати потрібну інформацію, а співробітникам – застосовувати набуті у процесі проходження підвищення кваліфікації знання та уміння.

Список використаних джерел інформації:

1. Васильев И. Г. Социологические исследования в библиотеках : практ. пособие / И. Г. Васильев, М. Е. Илле, Д. К. Равинский. – Санкт-Петербург : Профессия, 2003. – 176 с. – ISBN 5-93913-014-3.
2. Сасіна Л. О. Соціологія : навч. посібник / Л. О. Сасіна, Н. А. Мажник ; МОН України; Харк. нац. економ. ун-т. – Харків : ВД "ІНЖЕК", 2005. – 208 с. – ISBN 966-8515-67-6.
3. Омельченко В. В. Соціологічне дослідження у бібліотечній справі [Електронний ресурс] : презентація / В. В. Омельченко // Семінар-практикум, м. Харків, 3 лютого 2016 р. – Електрон. текстові дані. – Режим доступу: <http://openarchive.nure.ua/handle/document/2623>. – Назва з екрану. – Дата звернення 29.05.2017.
4. Система менеджменту якості в бібліотеці технічного університету /Л. О. Бояріна, Л. Г. Влащенко, Т. Б. Грищенко, О. М. Нікітенко // Бібліотека ВНЗ на новому етапі розвитку соціальних комунікацій : монографія [Текст] / за ред. В. О. Ільганаєвої, Т. О. Колесникової. – Дніпропетровськ: вид-во «Маковецький». – С. 166-175.
5. Влащенко Л. Г. Визначення показників якості для оцінювання роботи відділу електронних ресурсів [Текст] / Л. Г. Влащенко, О. М. Нікітенко, Л. О. Бояріна // Інтеграція бібліотек до соціально-комунікаційних процесів суспільства : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 16 листоп. 2010 р. – Харків : ХДУХТ, 2010. – С. 15–18.

**РОЛЬ ЭЛЕКТРОННЫХ ЧИТАЛЬНЫХ ЗАЛОВ В ПРОЦЕССЕ
УДОВЛЕТВОРЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ПОТРЕБНОСТЕЙ
ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ БИБЛИОТЕКИ ВУЗОВ**

Крамаренко М. С., библиотекарь 1 кат. научной библиотеки Харьковского национального университета радиоэлектроники

Ганзюк Т. О., библиотекарь 1 кат. научной библиотеки Харьковского национального университета радиоэлектроники.

Аннотация: В докладе раскрыта тема предоставления доступа к электронным ресурсам и других услуг в электронном читальном зале научной библиотеки ХНУРЕ.

Ключевые слова: библиотека вуза, электронные ресурсы, электронный читальный зал, оказание услуг, анкетирование читателей.

**THE ROLE OF ELECTRONIC READING ROOMS IN THE PROCESS
OF SATISFACTION OF INFORMATION NEEDS
OF THE UNIVERSITY LIBRARY USERS**

Kramarenko M. S., librarian of the 1st category of the Scientific Library of the Kharkov National University of Radioelectronics;

Ganzyuk T. O., librarian of the 1st category of the Scientific Library of the Kharkov National University of Radioelectronics

Annotation: The report discloses the topic of providing access to electronic

resources and other services in the electronic reading room of the KNURE scientific library.

Keywords: Library of the university, electronic resources, electronic reading room, rendering of services, questioning of readers

